

La carretera - Cormac McCarthy

El gènere de la literatura apocalíptica va ressorgir amb força durant la guerra freda, quan l'apocalipsi temut no era religiós, sinó nuclear. Els supervivents vagaven per paisatges ruïnosos on les funcions biològiques més elementals reconquerien l'espai usurpat per una tecnologia periclitada. Moltes d'aquestes obres tenien una funció política: conscienciar els ciutadans –eventualment, també als polítics- sobre les conseqüències d'una guerra atòmica. El més valuós, en tot cas, eren les característiques que distingien cadascuna d'aquestes obres. Algunes, com la novel·leta homònima de Manuel de Pedrolo, posaven l'èmfasi en la possibilitat d'un "segon origen". D'altres, com la tardana *Assaig sobre la ceguesa*, de José Saramago, s'han preocupat més aviat per la misèria o l'enteresa moral dels supervivents. Aquest és el mateix cas de la novel·la *La carretera*, de Cormac McCarthy (Rhode Island, 1933). Amb prou feines sabem res de les causes de la catàstrofe; tampoc tenim una visió general de les conseqüències. Tan sols seguim un pare i un fill en un viatge que els ha de dur de les muntanyes a la costa, on pensen que serà més fàcil suportar els rigors de l'hivern. Pel camí, es troben altres supervivents –inofensius, amenaçadors, ambigus-, però els protagonistes del llibre són ells dos.

Quin és el rerefons de *La carretera*? Al meu parer, la paternitat i la supervivència, que mantenen una vinculació inextricable: "El nen era l'única cosa que s'interposava entre ell i la mort". Un cop ha desaparegut l'esposa, un cop s'ha extingit la societat, no hi ha altre estímul que el fill davant la temptació del suïcidi preventiu. Fins i tot les paraules s'esborren: "Els noms de les coses anaven caient lentament en l'oblit com les mateixes coses. Colors. Noms d'ocells. Aliments. I finalment els noms de les coses que un creia que eren certes". En aquest nou espai elemental, on un parell de sabates o una poma esdevenen possessions precieuses, la relació entre el pare i el fill es revela de manera essencial, cristal·lina. *La carretera* pot entendre's com una vindicació de la figura del pare en aquests temps en què resulta tan temptador veure els mascles com a versions primitives, caducades –de prova-, de les femelles.

Cormac McCarthy és un autor esquerp. Zelós de la seva intimitat, ha concedit molt poques entrevistes, i només una a la televisió. Autor de culte, el seu primer èxit de vendes va ser *Tots aquells cavalls*, que forma part de la que ell ha batejat com la "Trilogia de la frontera". En la desena de novel·les que ha publicat, aquest autor s'interessa sobretot pels grans temes de la vida i la mort. No és estrany que el seu

escriptor favorit sigui Herman Melville, i que en canvi no suporti les giragoneses psicologitzants de Henry James. Actualment, Cormac McCarthy viu a Nou Mèxic, segons algunes fonts en una caravana.

Pel que fa a l'estil de *La carretera*, és d'una sobrietat extrema. Les complicacions sintàctiques i lèxiques són mínimes, i la repetició de determinades paraules (cendra, gris, pluja) esdevé una salmòdia tan monocolor com el paisatge que descriu. L'atmosfera, però, és de tensió, i de tant en tant ens trobem davant una escena ràpida, un diàleg cru, una fugida o un tret. En ocasions, però, el paisatge desolat, la pluja de cendra i la iniquitat del més fort propicien una bella prosa apocalíptica -potser deutora de l'evangelista Joan, el precursor de tants creadors brillants i de tants creadors mats-, que ha contribuït a fer mereixedora aquesta novel·la del premi Pulitzer. Per tal que el lector se'n faci una idea, reblem aquest comentari amb una mostra de text: "El món va quedar ple d'homes que es menjaven els teus fills davant dels teus nassos i les ciutats albergaven bandes de saquejadors renegrits que s'obrien pas entre la runa i en sortien amb llaunes de menjar socarrimades i anònimes dins unes xarxes de niló com si vinguessin de comprar a l'economat de l'infern. El suau talc negre volava pels carrers com tinta de calamar desplegant-se sobre un mar sòlid, el fred s'escampava, la foscor arribava aviat i els carronyaires que travessaven els canyons escarpats amb les seves torxes deixaven forats setinats a les cendres que es tornaven a tancar al seu darrere com ulls silenciosos".